

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci Arias, Societatis Iesv Theologi, Tractatus
Tres spirituales**

Arias, Francisco

Coloniæ Agrippinæ, 1603

Cap. 1. Declaratur, quàm Deo homo profectus spiritualis studiosus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59574](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59574)

TRACTATUS DE
CAPVT I.

QVAM GRATVS SIT DEO
hom o profectu spiritali studi suo.

GERTVM est quemuis homi-
nem iustum, hoc est. gratia
diuina præditum, quocūq;
tandem in gradu gratiæ sit
cōstitutus, coram Deo esse admodum
gratum & acceptum. Verū si collatio
inter iustos instituat, magnum in-
tercedit discrimē: nec enim obcurum
est eos qui diligentes, feruentesque
sunt, & in dies conantur in cursu pie-
tatis progressum facere, eaq; opera im-
primis exercere, quæ Deo norunt gra-
tissima, maiore loco, gratioresque esse
apud Deum, quam sint alij multi, licet
iusti, qui de profectu parum solliciti,
id tātum cauent, ne lethali aliquo lap-
su diuinam maiestatem offendant. Si-
militudine res fiet clarior. Sit Domi-
nus, cui famuli sint quinquaginta, mā-
dat omnib. vt ad quotidiana ministe-
ria domi forisq; sint prompti, exeuntē
comitentur, nihil alienum surripiant,
imperata in omnibus faciant: Sed hac
adiecta cautione, vt si quis notable
futu fecerit, si in negotijs magni mo-
menti

PROFECTV SPIRITVALLI. 3

menti ipsū, vel alios graues viros frau-
dant, si seruorum aliquem vulnerarit
vel pulsarit, norit se vel capite noxam
laturū, vel in perpetuas tritemes com-
pingendū: Sin in leuiorib. tātum deli-
querit, etiam si sibi ea ne bilem cōmo-
uisset, vel molestiā aliquam procreas-
set, non ideo aut vita priuandum, aut
domo seruitioq; abigendum, sed leui-
ori p̄na multandum, vt relegatione
in duos tresue menses, vel stipendij
cōsueti imminutione. Ex his igitur fa-
mulis, quadraginta nouē veriti, ne dis-
crimē vitæ incurrant, aut ædibus ex-
turbentur, aut gratia & beneuolentia
Domini excidāt, multa quidē clāsurri-
piunt, sed parui pretij; crebro menda-
ciolis, alijsq; fraudibus Dominum cir-
cūueniūt, sed leuioribus à mutuis ver-
berib. & pugnis quidē abstinēt, sed nō
à clamorib. & rixis: Vnus verò tantum
famulus est, qui studio duētus Domi-
no placendi in omnibus, nihil omittit
quod Dominū offendere possit, ne mi-
nimā quidē rē alienā in suū vsum cō-
uertit, nullo mēdacio fallit, mādāta se-
dulō præstat, et si tarditate aliquādo de-
linquat, mox ybi sese collegerit, lapsū
corri-

6 TRACTATUS DE

delictum labatur, exemplo dolet & resipiscit. Aures quoque diuinis inspirationibus, quibus Deus voluntate sua patefacere solet, prebet, eisque obsequi conatur. Et quoniam in magno preuo habet eiusdem consilia, multa quoque ex illis obseruat. Ad hæc crebris misericordiae, humilitatis, penitentiaeque operibus, quæ scit deo esse peigrata, licet nulla lege imperata fuerint, libentissimè se exercet, ut tanto amplius diuinæ maiestatis benevolentiam sibi conciliet.

Ex his seruis in gentem Deus in ecclesia sua numerum habet, sed alios alij sanctiores & prouectiores: qui oculis diuinitatis suæ conuertens in id quod ratio, lexque eterna postulat, hunc seruū diligentem & proficiendi desiderio flagrantem pluris æstimat, quam magnū numerum lentorum & tepidorū, maioremque ex huius vnus, quam ceterorū omnium officijs & ministerijs, capit voluptatē. Nec mirū. Sæpe numero si quid contingit vnū aliquē dei seruū fructus spiritualis cupidū, velut quotidie maiore semper accessione facit ad gratiā & amorē Dei, ita plus gratiæ colligit Deo, quā alios quam plurimos, qui

nulla

PROFECTV SPIRITVALI. 7

nulla cogitatione de quotidian o fr
ctu suscepta, languidè Deo seruiunt. In
hâc sententiâ B. Greg. alijque sancti ex-
ponunt illud dictû CHRISTI. *Maius gau-*
diû esse in celo super vno peccatore pani-
tent: a agente, quam super nonaginta no-
num iustis, qui non indigent penitentiâ.
Volunt. n. illud intelligi, non de quoli-
bet peccatore penitentiâ agente, sed de
eo qui intimo animi sensu antea ctè vi-
tè errata deplorat, & magno seruire no-
uâ vitæ rationè est ingressus. Quod si
de quouis peccatore, quæ multorû est
opinio, intelligatur, tunc nomine *maio-*
ris gaudij, accipi nõ debet gaudiû es-
sentiâle vel principale, q. nascitur ex æsti-
matione & amore rei de qua gaudem.
(Sic enim Deo angelisq; maius gaudiû
esset de iusto maiori gratia prædito,
quam de peccatore pænitiâ agentem,
& accidentale, quod nasci solet ex re-
cuperatione rei amissæ. Si vero hoc di-
ctû exponamus cû B. Greg. & alijs de
peccatore q. deserto peccâdi statu, mag-
no seruire Christianâ pietatē colit, tunc
collatio institui debet, nõ cû quocûq;
iusto, sed cû ijs q. languidè & negligēter
Deo

Greg. hom.

34. in E-

uang.

Beda in

Luc. 15.

Bonau. ib.

S. Tho. &

Caiet.

9 TRACTATUS DE

Deo seruiunt: vt dicto Christi hæc sub
iecta sit sententia. Apud Deum melio-
re loco esse seruum, sedulo & seruen-
ter officio suo fungentem, etiamsi pau-
lo ante grauibus obstrictus fuerit pec-
catis, quam nonaginta nouem iustos,
lentè & frigidè saluti suæ studentes.

Id declarat d. Gregorius his verbis
consideratione dignis. Considerandum,
inquit, nobis est fratres mei, cur Domi-
nus plus de conuersis peccatoribus, quàm
de stantibus iustis gaudium esse fatea-
tur. Vnde hoc, nisi quod ipsi per quotidia-
num visionis experimentum nouimus,
quia plerunque hi, qui nullis se oppres-
sos peccatorum molibus sciunt: stant qui-
dem in via iustitia, nulla illicita perpe-
trant, sed tamen ad caelestem patriam
anxiè non anhelant, tantoq; sibi in reb.
licitis vsum præbent, quanto se perpe-
trasse nulla illicita meminerunt. Et plu-
rumq; pigri remanent ad exerenda bo-
na præcipua: quia valde sibi securi sunt,
quod nulla commiserint mala grauiora.
At contra, nonnunquam hi, qui se aliqua
illicita egisse meminerunt, ex ipso dolore
suo compuncti: in ardenti amore Dei,
se sequè in magnis virtutibus exercent:
cuncta

PROFECTV SPIRITVALLI. 97

cuncta difficilia sancti certaminis appetunt, omnia mundi derelinquunt, honores fugiunt, acceptis contumelijs latantur, flagrant desiderio, ad caelestem patriam anhelant: & quia se errasse à Deo considerant, damna praecedentia lucris sequentibus recompensant. Maius ergo de peccatore conuerso, quam de stante iusto gaudium fit in caelo: quia & dux in praelio plus eum militem diligit, qui post fugam reuersus hostem fortiter premit, quam illum, qui nunquam terga praebuit, et nunquam aliquid fortiter gessit. Sic agricola illam amplius terram amat, quae post spinas uberes fruges profert, quam eam, qua nunquam spinas habuit. & nunquam fertilem messem producit. Sed inter haec sciendum est, quia sunt plerique iusti, in quorum vita tantum est gaudium, ut eis qualibet peccatorum penitentia proponi nullatenus possit. Nam multi & nullorum sibi malorum sunt conscij, & tamen in tanti ardoris afflictione se exercent, ac si à peccatis omnibus coangustentur. Cuncta etiã licita respuunt, ad respectum mundi sublimiter accinguntur, licere sibi nolunt omne quod libet. Bona sibi amputant, etiam

10 TRACTATUS DE

tiam concessa, contemnunt visibilia, invisibilibus. accenduntur, lacrimis gaudent. In cunctis se ipsos humiliant, & sicut nonnulli peccata operum, sic ipsi cogitationum peccata deplorant. Quid itaque istos dixerim, nisi iustos & penitentes, qui se & in penitentia de peccato cogitationis humiliant, & recti semper in opere perseverant. Hinc ergo colligendum est, quantum Deo gaudium faciat, quando humiliter plangit iustus: si facit in celo gaudium, quando hoc quod male gessit, per penitentiam damnat in iustus. Hæc omnia Gregorius.

Quibus verbis, quasi cælesti face prelatata, perspicue declarat magno in pretio apud Deum esse, qui cum sollicitudine fructum spiritualem colligendi illi seruiunt, eique plurimum aridire studium & feruore, quo conantur in virtute progressum facere. Deinde eosdem, quantumvis recenter è grauium peccatorum sentina emergerint, & in initium tantum seruiendi Deo fecerint, cariores Deo esse, multis iustis tepidis, & sui profectus nullam curam habentibus. Quod autem ante peccatorum penitentiam antependendam vitæ iustorum feruentium, verissimum

PROFECTV SPIRITVALI. 12

missimū est secundū legē ordinariā. Di-
ci verò non potest, quā ū valeat huius
doctrinæ cognitio, ad faciendū in cur-
sū veræ pietatis processum. Quis enim
si vel scintillā amoris vnicam in se ha-
beat, non optet Deo afferre voluptatē,
quā ille maximā capit ex feruore & stu-
dio proficiēdi nostro? Eius siquidē cib. *Cant. 2.*
luculentissimus est, teste S. Bern *pasci inter Bern. serm.*
71.
lilia, ut est in Canticis, hoc est, candore &
odore virtutū delectari: pasci escis, qui-
bus libetē vescitur, profectū nostris.

Si ergo profectu nostro tāto operē ob-
lectamur diuinam maiestatem, tamq̄;
grā ū illi opus præstamus, nō est quod
vel excellentius aliquod bonum exop-
temus, vel ad maiorē gloriam aspire-
mus. Tantū enim bonum est, placere
Deo, ut meritō S. Chryl. scribat in hæc *Chryl. lib.*
verba. Si, inquit, omnino dignus fue- *2. de com-*
ris agere aliquid, quod Deo placeat, ali- *punct. cor-*
am ne require mercedem, præter hoc *dis.*
ipsum, quod placere meruisti. Si enim re-
quiris mercedem, verè ignoras quan-
tum boni sit placere Deo: Si enim scires,
nūquam aliud aliquid extrinsecus mer-
cedis aut muneris expeteres. Quib. ver-
bis non dehortatur nos ab expectanda
bonorum

22 TRACTATUS DE

bonorum operum mercede : nam & illam expectare expetereque licet, modo id imprimis propositum in animo habeamus, vt Deo placeamus: sed tantum id indicare voluit, idque verissimè, tam excellens bonum esse, placere Deo, vt si alia nulla suppeterent, non magnoperè ea requirere debeamus.

CAPVT II.

DE TESTIMONIIS *QUIBVS*

*Deus declarauit sibi gratum esse
studium in virtute pro-
ficiendi.*

QVANDO homo auctoritate & sapientia præstas crebrius, & magna contentione quippiam ab amicis suis petit, non obscure indicat se magno studio illius rei consequenda teneri, gratissimumque futurum si postulata concesserint. Sic Dominus Deus, vt declararet quantoperè optaret nos magnos progressus facere in cursu virtutis, magnoque studio & diligentia iter semel ad cælestem Hierusalem susceptum nulla mora interposita prosequi, toties à dilectis suis seruis, verbisque tanto affectu & grauitate plenis id quod